

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

статичними: вони виникають і змінюються через перформативні акти, закріплені в дискурсивних практиках. Роль дослідників – не лише описувати ці процеси, а й аналізувати, які мовні стратегії визначають контури можливого та легітимного в певний історичний момент.

*ШАПОВАЛ В. М., д-р. філос. наук, професор,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
м. Харків, Україна*

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОГО ТА ІДЕАЛЬНОГО У ФІЛОСОФІЇ І СУЧАСНІЙ НАУЦІ

Здавалося, що стосовно питання, винесеного в заголовок статті, висловлено стільки суджень, зламано стільки списів, що додати до цього щось нове навряд чи можливо. У деяких філософських ученнях це питання називали основним питанням філософії. Але в інших філософських системах його не вважали основним, хоча розглядали як досить важливе і конструктивне.

Наприклад, Ф. Шеллінг писав: «Або ми приймаємо як первинне об'єктивне і питаємо, як до нього приєднується суб'єктивне, яке з ним збігається...» [4, с. 232], «або як первинне береться суб'єктивне, і тоді завдання полягає у тому, щоб пояснити, як до нього приєднується об'єктивне...» [4, с. 234]. Перша позиція – це позиція природознавства, а друга – позиція філософії. Дослідник може виходити як із першого, так і другого. Шеллінг ставив перед собою завдання поєднати їх у своїй концепції, яку назвав системою трансцендентального ідеалізму.

Сучасна наука вносить дещо важливе і конкретне щодо тих ідей, які у Шеллінга є формою філософських інтуїцій. На думку сучасного дослідника Марка Тегмарка, «відкриття у сучасній фізиці поставили під питання деякі з наших фундаментальних уявлень про реальність і при проникненні в мікрокосм, і при виході у макрокосм» [2, с. 10].

Будь-яка фізична теорія, зазначає Тегмарк, містить, умовно кажучи, два компоненти: певні математичні розрахунки і додаткові пояснення природною мовою, що пояснюють ці розрахунки, а також пов'язану з цим реальність, яку ми спостерігаємо. При цьому треба завжди пам'ятати, що слова або поняття вигадують люди. З суворо наукової точки зору, усе може бути обчислено без цих понять, які Тегмарк називає «додатковим багажем».

Проте люди не можуть обійтися без таких додаткових пояснень засобами природної мови. Ті, хто професійно займаються науковими дослідженнями, наприклад у сфері фізики, хімії чи астрономії, зводять втручання природної мови до мінімуму, вбачаючи за рядами формул чи цифр певну зрозумілу їм реальність і вважаючи штучні мови логіки чи математики єдино адекватними мовами, здатними описувати цю реальність.

На глибинну математичну структуру Всесвіту вказує також відомий дослідник Мартін Ріс у своїй книзі «Усього шість чисел: Головні сили, що формують Всесвіт». На думку М. Ріса, «позапланетні істоти не користуватимуться метрами, кілограмами та секундами. Але ми можемо обмінюватися інформацією про співвідношення двох мас (таких, як співвідношення маси протона і електрона, що дорівнює приблизно 1836)» [1, с. 26]. Це так звані «чисті числа», що не залежать від одиниць вимірювання, якими ми користуємося. На думку цього дослідника, ці шість чисел становлять «рецепт еволюції Всесвіту. Більш того, ... якби будь-яке з них було трохи іншим, не було б зірок, планет і не могло б існувати життя» [1, с. 19].

Можна повністю погодитися з Браяном Гріном, який зазначав, що «чарівність математичного доказу полягає в тому, що воно вічне» [5, с. 5] і «світ, яким ми його сьогодні знаємо, залишаючись загадковим, зберігає при цьому повну математичну та логічну узгодженість» [5, с. 365].

Сьогодні можна з високою вірогідністю стверджувати, що сутність Всесвіту, який є нашим світом, тобто світом, у якому ми тільки і можемо жити, є певною математичною або ідеальною структурою. Ідея мультиверсу чи множинності світів нічого не змінює, оскільки в інших світах були б інші математично виражені константи, інші, але, знову ж таки, ідеальні засади.

Піфагор казав, що число є першоосновою світу. Сьогодні можна констатувати, що він у цілому був правий, із тією поправкою, що в основі світу лежать не цілі, раціональні числа, як вважав Піфагор, а дещо інше – числа дробові та ірраціональні.

Отже, підтверджено аргументи представників ідеалістичної філософії, а тепер уже й науки, що в основі світу лежать ідеальні, а з точки зору науки, числові, математичні закономірності. Матеріальний світ стає можливим як певна Реальність лише тому, що в його фундаменті лежить ідеальна математична структура, первинна стосовно матеріального світу, первинна не за часом, а онтологічно.

Список використаних джерел

1. Rees Martin. (1999). Just Six Numbers: The Deep Forces that Shape the Universe. London : Weidenfeld & Nicolson.

2. Tegmark Max. (2014). *Our Mathematical Universe: My Quest for Ultimate Nature of Reality*. NY: Alfred A. Knopf.
3. Schelling Friedrich Wilhelm Joseph. (1800). *System des transcendentalen Idealismus*. Tübingen.
4. Schelling Friedrich. (1976). *System of Transcendental Idealism*. Charlottesville: University Press of Virginia.
5. Грін Брайан. (2024). *До кінця часів. Розум, матерія та пошук змісту у мінливому Всесвіті*. Харків: КСД.

ШЕПЕЛЕНКО Т. В., канд. наук із фіз.
вих. і спорту, доцент,
*Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИШАХ

Останнє десятиріччя можна охарактеризувати як період серйозних випробувань у сфері фізичного виховання. Необхідність розроблення нових підходів у цій галузі зумовлена незадовільним станом здоров'я молоді, який посилений на цьому етапі війною.

З одного боку, війна актуалізувала питання підготовки молодих громадян України до військової служби і виявила залежність стану забезпечення надійної безпеки від стану здоров'я молоді. З іншого боку, 03.06.22 року було ухвалено рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС, що актуалізує питання формування в українського населення європейського мислення, впровадження в Україні європейських стандартів життя і, зокрема, розвитку фізичної культури та запозичення передового європейського досвіду [1, с. 37].

Хоча єдиного підходу та єдиної моделі фізичного виховання у країнах Європи немає, але їх об'єднує особистісний підхід щодо фізичного виховання, а саме гармонійний розвиток особистості в різних сферах, не тільки у фізичній і руховій, але і соціальній, когнітивній, емоційній; усвідомлення анатомії та цінності людського тіла, засвоєння основних рухових навичок для впевненого керування власною поведінкою; формування інтересу до занять фізичною культурою і спортом зі збереженням відповідної потреби після закінчення навчання; зміцнення впевненості в собі та підвищення самооцінки.